

LÄRARHANDLEDNING FÖR FILMVISNINGAR

Åk 7- gymnasiet



Inledning

Att använda film i skolan är både roligt och lärorikt. Film är ett språk som förmedlar budskap om vår tillvaro. Att förstå filmmediet är viktigt då vi utsätts för och konsumerar rörlig bild dagligen, och den här handledningen är till för att ta filmupplevelsen från biomörkret in i verkligheten.

Lärrarhandledningen är anpassad för förskoleklass till årskurs 6 och här finns samtalsövningar och diskussionsfrågor uppdelat i olika kategorier. Det finns flera olika ingångar till ämnet film som är intressanta såsom handling, dramaturgi, karaktärer, estetik, och teman. Det är bra att förbereda eleverna genom att välja ut ett antal frågor innan filmvisningen och sedan låta eleverna "prata av sig" efter filmvisningen och fånga upp den spontana upplevelsen. Detta ger eleverna tillfälle att komma till tals och fundera över de varierande intryck och tankar filmen gett dem vilket öppnar upp för samtal. Ni kan sedan diskutera utifrån de valda frågorna samt de egna frågeställningar som dykt upp och fördjupa resonemangen.

Diskussionsfrågorna är uppdelade i följande kategorier. Här kan du som pedagog eller lärare välja ut den kategori som lämpar sig bäst för filmen eller som känns mest intressant att diskutera i just er klass eller grupp. Frågorna är generella och främst anpassade till spelfilm men går också att applicera på dokumentärfilm.

Innan filmen

Samtalet om filmen kan börja redan innan ni sett filmen genom att visa en bild från filmen och låta barnen diskutera utifrån bilden vad de tror att filmen kommer att handla om och be dem att skriva ner sina svar. Nedan finns exempel på frågor att ställa;

- Vad ser ni på bilden?
- Vem är personen som syns mest på bilden?
- Vart befinner sig personen?
- Vad har hen för relation till de andra på bilden?
- Vad tror ni kommer hända hen i filmen?

Efteråt kan deras svar användas för att analysera filmen ni såg;

- Varför svarade de som de gjorde?
- Vad stämde och vad stämde inte?
- Blev de förvånade av något?

***Tips!** Samma metod kan även göras genom att börja läsa informationstexten om filmen och sen diskutera*

Efter filmen

SAMTALSÖVNINGAR

Nedan kan du ta del av olika förslag på övningar som går att utföra med våra diskussionsfrågor.



SKRIVA OCH PRESENTERA

Eleven väljer en fråga och skriver en kortare filmanalys utifrån den. Varje elev får sedan presentera sin text med en kort presentation.



4 HÖRN-ÖVNING

Ställ en fråga i taget till eleverna och kom på 4 svarsalternativ att fördela mellan hörnen i klassrummet. Be dem ställa sig vid det svar de håller med om. Tycker eleverna att inget svar stämmer överens står man kvar i mitten och ger ett eget förslag.



GRUPPDISKUSSION

Dela upp klassen i smågrupper och låt grupperna välja en eller flera frågor att diskutera. Låt sedan smågrupperna kort presentera sina svar för de andra.

Tips! Vält ut ett par frågor från valfri kategori som eleverna kan fundera på under filmvisningen. Låt dem svara på dessa efter filmen enligt samtalsövningarna.

Diskussionsfrågor

I följande del av handledningen så hittar du våra diskussionsfrågor. Dem är uppdelade efter de kategorier som vi presenterade i inledningen. Välj ut de som känns mest relevanta utifrån dina elever eller den film ni sett.



1. VAD TYCKTE DU?

Det finns filmteoretiker som menar att filmer inte utspelar sig på bioduken, utan i våra hjärnor. Det är åskådaren som tolkar, tar till sig filmen och omvandlar den till tankar baserat på egna referenspunkter, upplevelser, känslor och associationer från det egna livet. Filmer har olika påverkan på olika individer och bara för att en film är tekniskt välgjord behöver det inte betyda att man tyckte om den.

- Vad tyckte du om filmen? Vad tyckte du var bra och vad tyckte du inte om?
- Beskriv kortfattat vad filmen handlade om. Vilka var centrala teman?
- Hur skulle du själv beskriva filmen?
- Var filmen traditionell, det vill säga att den hade en form som kändes bekant, eller var den mer formmässigt utmanande?
- Var det någon särskild person eller scen som gjorde starkare intryck än andra?
- Finns det något i filmen du tycker borde ha gjorts annorlunda?

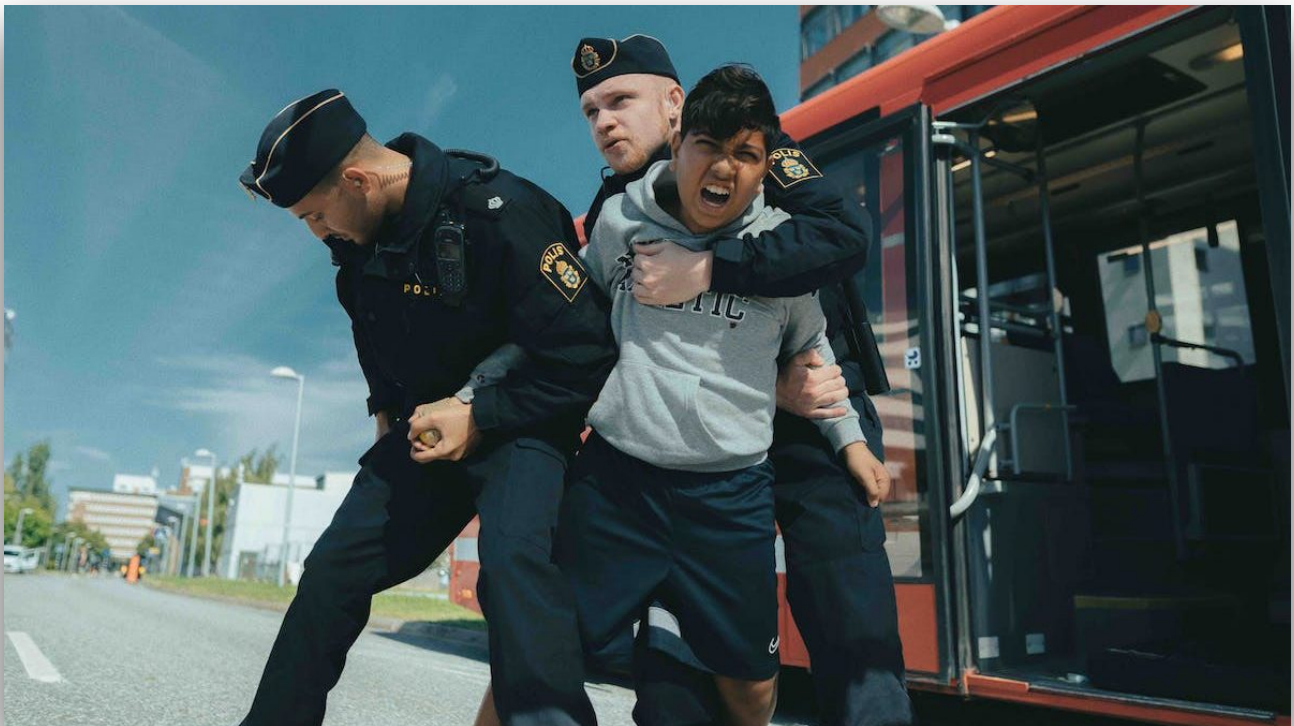
- Handlade huvudpersonerna i filmen rätt eller fel? Hur skulle du ha velat att filmen skulle sluta?
- Kan du relatera till någon karaktär, ämne eller situation i filmen? På vilket sätt?
- Beskriv en scen som du fastnade extra mycket för. Varför valde du just den scenen?
- Väckte filmen några speciella känslor hos dig? Vilka känslor satte den igång? Hur förhåller sig dessa känslor till filmens dramaturgi?
- Vem eller vilka tycker du borde se den här filmen? Motivera.
- Hade filmen ett övergripande tema, vad tycker du i så fall att det var? Filmen kan ha flera olika teman.
- Vad tror du att filmskaparen vill förmedla med filmen? Upplever du att hen har lyckats förmedla sitt budskap?
- Varför tror du att den här filmen behövde (eller inte behövde) göras?



2. FILMTEORETISKA FRÅGOR

Dessa frågor hjälper att urskilja filmens beståndsdelar: Musik, ljudeffekter, ljussättning, klippning, fokuspunkter, kameraåkningar och bildutsnitt (helbild, halvbild och närbild). Även hur olika kameraperspektiv kan påverka en viss scen, händelse eller karaktär samt hur dessa upplevs av åskådaren. Det är genom att skärskåda dess beståndsdelar som vi kan få en förståelse för filmens bildspråk och analysera hur berättelsen byggs upp. Det ger även en förståelse för hur rörliga bilder manipuleras för att få fram ett specifikt budskap.

- Vad fokuserar kameran på? Vad lyfts fram och vad finns i bakgrunden?
- Vad gör valet av kameravinkel för karaktärers status och maktförhållanden?
- Är kameran rörligt eller statisk, objektiv eller subjektiv? Hur påverkas känslorna av det?
- Hur är ljussättningen i filmen? Hur används kontraster mellan ljus och skugga?
- Hur används musik och ljudeffekter i filmen och vad förmedlar de för känslor?
- Ser du referenser till andra filmer eller konstformer?
- Point of no return (vändpunkten) kallas en händelse i berättelsen som tvingar karaktären till handling och leder berättelsen framåt. Det kan vara ett problem eller konfliktsituation som uppstår och måste lösas. Kan du identifiera några sådana vändpunkter i filmen?
- I vilken genre skulle du placera filmen? Det kan vara flera stycken.
- Slutade filmen öppet eller stängt? Hade du hellre sett ett annat slut?



Fördjupning

- Växlar kameran mellan halv, hel och närbild på ett traditionellt sätt eller har filmen ett mer dynamiskt och annorlunda kameraarbete?
- Används ljud för att skapa olika atmosfärer i filmen? Beskriv gärna hur. Är det någon färg eller form som är återkommande i filmen? Hur påverkas känslorna av dessa?
- Kan du komma på ett berättarknep som påverkat ditt intruck av en karaktär, händelse eller scen? Vad var det för något och hur påverkades din upplevelse?
- Plantering är när en framtida händelse antytts tidigare i filmen. Finns det någon sådan som ni kan se i filmen och som "övertaskar publiken" senare?

- Förändras karaktärerna under filmens gång? På vilket sätt?
- Vad står i vägen för att huvudpersonen/huvudpersonerna ska få vad de vill ha? Vad händer när huvudpersonen agerar? Hur/när kommer huvudpersonen till insikt och hur påverkar det hen?
- Miljön (mise en scène) påverkar filmens handling. Beskriv scenografin. Var utspelas berättelsen? Varför tror du att regissören valt de platserna? Förändras miljön genom filmen?
- Har filmen en berättarröst? Vem är det som berättar och hur är berättelsen uppbyggd?

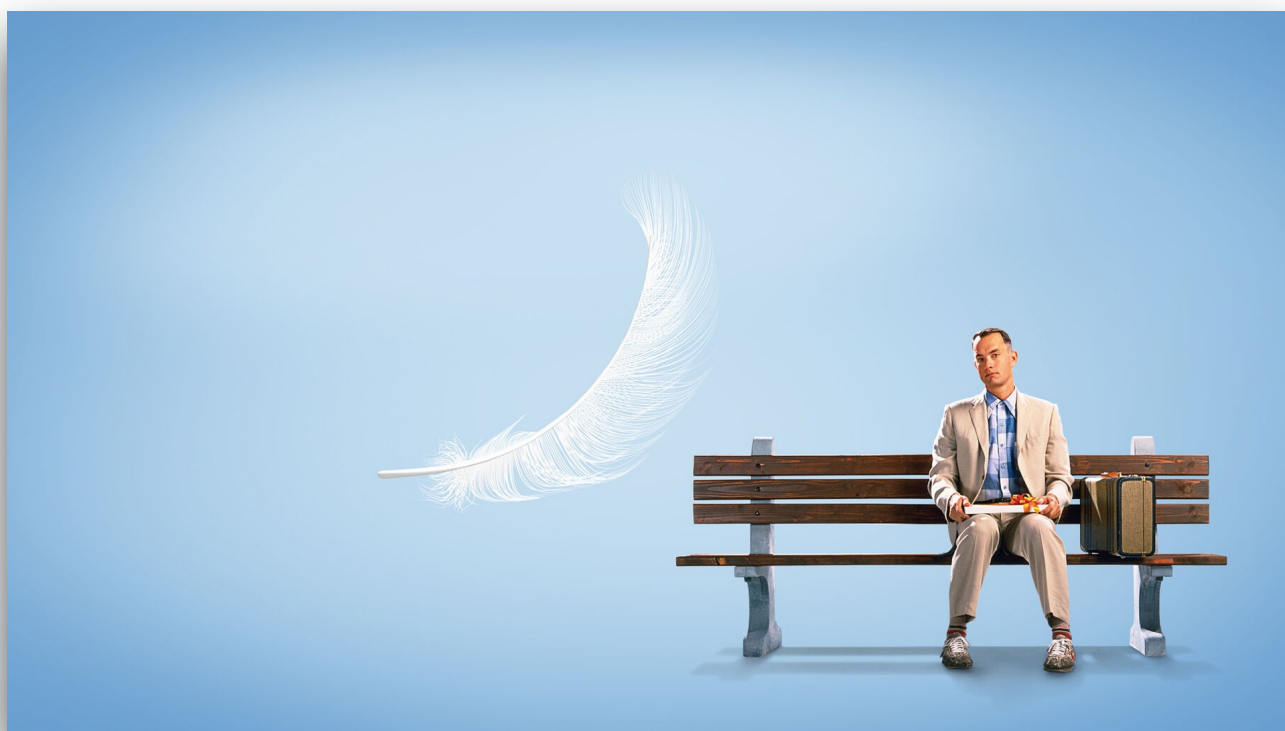


3. SAMHÄLLE & IDENTITET

Filmer är skapade i en samhällelig kontext där aktuella ideologiska trender är närvarande och influerar filmens innehåll. Att avslöja de ideologier som färgar filmen är viktigt för att urskilja de bakomliggande syften eller avsikter som vilka röster som får höras och varför. Film kan användas som verktyg för att reproducera eller göra revolt med etablerade normer i samhället - där reproduktion exempelvis kan vara att karaktärerna porträtteras på ett stereotypiskt sätt i filmen. Genom att kontextualisera filmens innehåll får vi en ingång som vi kan använda för att analysera ett samhälle, ett fenomen och dess bakomliggande struktur.

- Handlar filmen om identitet? På vilket sätt? Vems identitet är det som står i fokus?
- Är det lika många tjejer och killar som är huvudpersoner? Och i andra roller?
- Finns minoriteter representerade?
- Finns olika könsidentiteter representerade i filmen? På vilket sätt?

- Visas olika etniciteter och kulturer i filmen? Hur?
- Finns det minst två tjejer i filmen som nämns vid namn och som pratar med varandra om annat än killar? (Detta kallas Bechdel-testet) Klarar filmen detta test?
- Diskutera relationerna i filmen. Vad har huvudpersonerna för familje-, vänskaps- och kärleksförhållanden? Vad skulle hända om vi vände på perspektiven och bytte ut könsrollerna?
- Finns det problem och personer i filmen som du kan relatera till? På vilket sätt?
- Kritiserar filmen samhället? Hur gör den det?
- Finns det olika uppfattningar om hur man ska vara mot andra människor i filmen? Blir det konflikt mellan dessa olika uppfattningar?
- Tänker personerna i filmen annorlunda från varandra? Hur visar dem det? Blir det konflikt mellan de olika sätten att tänka?
- Vems värdegrund presenteras och är den dominerande? Vad bygger dessa värderingar på (exempelvis: etnicitet, kön, religion, social tillhörighet, filosofiska teorier, politiska åsikter eller andra ideologier)?
- Vad fick filmen dig att tänka på i frågan om identitet och samhället? Fick filmen dig att tänka på ett annat sätt än innan?



*Filmhandledningen är omarbetad av Claire Brandum efter ett original från Stockholm filmfestival Junior 2024.
Bilder lånade från Svenska filminstitutets hemsida och respektive films filmdistributör.*

